# Notat

Fra: Overvåkingsgruppa jfr. EUs vanndirektiv

Til: Direktoratsgruppa

Dato: 13.05.2005

## Konsekvenser av endret framdrift for implementeringen av overvåkingssystemet

Det er trolig at Vanndirektivet vil bli gjeldende for EØS fra årsskiftet 2005/2006, jfr forhandlinger mellom EFTA og EU. Direktoratsgruppen foreslår at Norge skal implementere Vanndirektivet i et utvalgplanområder med samme tidsfrister som EU (notat av 21.02.05). Overvåkingsgruppa støtter dette forslaget, og dette notatet peker på hvilke positive følger innføring av pilotområder vil få for arbeidet med å etablere overvåkingsprogrammene.

Direktivet stiller relativt detaljerte krav til hvilken vannrelatert overvåking som må gjennomføres. Basisovervåking skal gjennomføres for å følge utviklingen i vannforekomster med høy status og i områder påvirket av omfattende menneskelig virksomhet. Tiltaksorientert overvåking skal gjennomføres for å følge utviklingen i vannforekomster som ikke har god status og for å følge opp effekten av tiltak i disse vannforekomstene. Der det er ukjente årsaker til at miljømålene ikke er innfridd, ved akutt forurensning og der det ikke allerede er igangsatt tiltaksorientert overvåking, skal problemkartlegging settes inn. I Norge vil overvåkingen bli gjennomført i et samarbeid mellom nasjonale og regionale myndigheter, der det ligger an til at hovedansvaret for basisovervåkingen vil være nasjonale myndigheters ansvar, mens Vannregionene vil få ansvar for mye avden tiltaksorienterte overvåkingen.

For å få på plass overvåkingssystemet er det behov for både basisovervåking og tiltaksorientert overvåking. For å redusere kostnadene til basisovervåking i Norge (grunnet mange vannforekomster) baserer vi oss på representativ overvåking, der det er gitt åpning for det i ”Guidance of Monitoring”. Det innebærer i praksis at hver enkelt overvåkingslokalitet/ stasjon vil gi informasjon om referanseforhold og langsiktige menneskeskapte endringer (= basisovervåking) til flere Vannregioner med tilhørende planområder. Dette betyr videre at prinsippene og overvåkingslokalitetene for den nasjonale basisovervåkingen må være på plass samtidig med at system for tiltaksorientert overvåking utvikles i pilotområdene. Hvis basisovervåkingen ikke er på plass, trekke konklusjoner fra dataene samlet inn gjennom tiltaksorientert overvåking,

og følgelig blir datagrunnlaget for å vurdere om tiltak skal settes inn usikkert. I visse tilfeller når man ikke har tilstrekkelig data fra basisovervåkingen, kan man benytte ekspertvurdering og eksisterende data til å vise om tiltak bør settes inn.

Konsekvensene av innføring av pilotområder er derfor at prinsipielle spørsmål knyttet til basisovervåkingen og lokalitetene for basisovervåkingsstasjoner som angår pilotområdene må avklares samtidig med at tiltaksorientert overvåking planlegges for pilotområdene, dvs. i løpet av 2006. I tillegg vil innføring av pilotområder også medføre at vi må følge prosessene i EU tett. Innføring av pilotområder gir følgende faglige og økonomiske gevinster knyttet til overvåking:

1. Norge kan dra nytte av EUs arbeid på metodeutvikling, standardisering av metodikk, prøvetaking, datalagring og rapportering. Hvis vi deltar i arbeidsgrupper i EU, kan vi påvirke prosessene slik at de er egnet for norske forhold. Veiledere og kvalitetssikringsrutiner må uansett på plass, og deltakelse i arbeidsgrupper i EU vil lette arbeidet på nasjonalt nivå.

2. Vi kan etablere et formelt samarbeid med Sverige, Finland og Danmark om bruk av felles referansestasjoner innenfor basisovervåkingen. For elver og innsjøer angir foreløpige norske estimater en kostnadsreduksjon på inntil 40-60% ved et slikt samarbeid. Samtidig sikrer et nordisk samarbeid bruk av sammenlignbar metodikk, og felles faglig bakgrunn for vurderinger om vannstatus. Et mulig samarbeid om referansestasjoner for ferskvann har fått positiv respons på et felles møte mellom Sverige, Finland og Norge om overvåking jfr. vanndirektivet.

3. Ved innføring av pilotområder vil det være behov for å få på plass basisovervåking knyttet til grunnvann. Et formelt samarbeid på grunnvann mellom Norge, Sverige og Finland ble etablert i 2002, og siden 2004 har overvåking vært et tema i samarbeidet. Samarbeidet gir både faglig og økonomiske gevinster, og sikrer enhetlig tolking av direktivet i de tre land. Det er søkt om midler i nordisk ministerråd (NMR) om å gjennomføre interkalibrering av analysemetoder, utsagnskraft og presisjonsnivå mellom landene. NMR behandler søknaden høsten 2005.

4. Utprøving av overvåkingssystem i utvalgte pilotområder gjør at vi får mulighet til å vurdere hensiktsmessigheten av overvåkingsopplegget før vi innfører det over hele landet. Det kan også medføre at vi blir mer bevisste hva som er nødvendige nasjonale tilpasninger når vi skal rapportere til EU. Pilotområder vil også medføre at uttesting av metodikk, datasystemer, lagring av data og tolkingssystemer gjøres trinnvis, noe som legger til rette for justeringer underveis.

Overvåkingsgruppa ønsker å bli konsultert når det skal velges pilotområder. Dette for å sikre at vi får gode områder også for å teste ut overvåkingssystemene.